

Uzročno–posledična veza prethodna dva stereotipa sa “karakternim” osobinama Bugara je očigledna. Odsustvo slobodarstva proizvelo je mržnju prema onima koji tu osobinu poseduju, a “karakterna” svojstva nastala su i kao produkt takve istorije i stvarala su je. U 19. veku Aleksijević je pravio slikovitu razliku u karakteru i vaspitanju srpskih (tj. mijačkih) i bugarskih devojaka: “Mijački devojci ne svira u kolu ciganin, niti ona baca obuće pa da se u čarapama gica na opšte iznenađenje, sablazan i gnušanje mladića, koji su takođe tu na 300 koračaja daleko skupljeni u sabor, pa se nadmeću u junačkim delima – kao što na žalost čine Bugarke uz opšte odobravanje i na zadovoljstvo momaka, koji su s njima pomešani. Kakva razlika između mijačke devojke i bugarke! Jedna je oličena skromnost, druga raskalašnost, jedna je ideja, druga je ženska”. On zaključuje: “Bugarka bi bila ona krv koja pokreće srce na strasti, a Mijačka ona nevidima sila koja pokreće um da raj potraži, jedna je Pompadura, druga je Beatrica” (Aleksijević, 1878).

Gopčević je smatrao da su Bugari zbog “smese” sa starim ratobornim Bugarima postali “ratoborniji od ostali Slovena” (Gopčević, 1889), da “naklanjaše šovinizmu i bacahu pohlepne poglede na Makedoniju”. Korišćenje istorijskih događaja za pravljenje savremenih nacionalnih “karakterologija” ovde je direktno došlo do izražaja. Pišući o govoru bugarske vlastele pred Stevanom Dečanskim posle Velbužda, zaključio je da “ovaj puzavački govor i podložnost u nesreći označuju narodni karakter Bugara; ovaj se ni do danas nije izmenio” (Gopčević, 1890). Rasprostranjeni opisi razlika između Srba i Bugara u savremenosti predstavljali su samo nastavak istorijskih opisa razlika između starih Slovena i Bugara po njihovom dolasku na Balkansko poluostrvo. Tako su u Istoriji srpskog naroda autori Kovačević i Jovanović opisivali stare Bugare kao vojnički narod zaključujući da su bili “u opšte vrlo divljački”. Smatrali su da su Bugari u svemu bili “protivni” Slovenima, koje su pak opisivali kao mirne ratare što su se junački branili i gajili veliku ljubav prema slobodi, a u ratovanju su bili “dosta čovečni i dobra srca prema pobeđenim neprijateljima” (Kovačević..i tako dalje. 1893).

Iako je retko eksplicirao koje su to specifične osobine Bugara, opisujući svog domaćina u Makedoniji koji je za sebe tvrdio da je Bugarin Ivanić je zaključio da “ovaj dobri čovek ni po tipu, ni po jeziku, ni po svom gostoljublju, nema ništa zajedničkog sa Bugarima. Ali njega su naučili i u školi i u crkvi da se tako zove i on je danas, bar po imenu, – Bugarin” (Ivanić, 1906). Mešajući prošlost i sadašnjost, pisao je da su “klali kurban, kao što i sada čine, pa ipak pišu, kako su oni bili pijoneri hrišćanstva”, da su bili “divljački i surovi, ali ratnički elemenat”, više vojska nego narod, i “u opšte vrlo divljački” što je po njemu dokaz “da ove dve rase nemaju među sobom ničeg zajedničkog”. Kao “poludivljaci, behu skoro goli, jahali su neosedlane konje, jeli živo meso, koje su prethodno dobro ispresovali, sedeći na njemu”, pa su primili od Slovena jezik, običaje i kulturu. Tvrdio je da “osim zla, Bugari ništa drugo ne unešahu i ne uneše u Mačedoniju”, nisu znali za ime Hristovo “već su se klanjali psima i prinosili im žrtve”, da nemaju svoju narodnu epsku poeziju jer “oni nemaju ni podobnosti, ni poleta za poeziju”, “njihov je karakter takav”, “nemaju podobnosti ni za umetničku pesmu”. Osim Ivana Vezova, Ivanić im nije priznavao dobre pesnike, navodeći citat “teško narodu koji pesnika nema”. Smatrao je da su “podvalama, neiskrenošću i lažima” dobro prolazili u Evropi (Ivanić, 1908).

Dragašević je opisivao Bugare kao Turcima drag narod koji je “i kao čovek i kao narod, i lično i u masi, podnosio svako nasilje svoga gospodara”, i tvrdio da su Bugari “turskome gospodaru špijonisali”, da su eksploatisali “svoj servilizam prema Turcima”, pa im “nije bilo teško zadobiti Turke za sebe, o trošku Srba, koji su i onako tim Turcima trn u oku bili” (Dragašević, 1902). Zanimljivo je da je i Stojan Novaković video grčke negativne uticaje na bugarski “karakter” kao presudnije od tatarskih, tvrdeći da “ni dobra smesa tatarska nije Bugare odvikla od grčkog svadljivog cepidlačenja i sebične tvrdoglavosti” (Novaković, 1906), a Hadži-Vasiljević je pisao da poseduju “šovinističku slabost” (Hadži-Vasiljević, 1906). Po Svetislavu Iliću, Bugari su obmanjivali ceo svet predstavljajući se kao naučnici i kao moraliste, “a što je najglavnije – i kao neki glasoviti junaci i u prošlosti i u sadašnjosti”. On se čudio nad “bezrazložnim šovinizmom” naroda koji je u stvari “malen”, smatrajući da je taj šovinizam smešan kao i “šovinizam Hrvata, Mađara, Grka, i u opšte svake malene nacije, koja je prinuđena da drugog gnjavi i tlači, te da ostane kao nacija, a ovamo na sva usta dokazuje kao je ona velika”. Govoreći o “tajanstvenoj, psihološkoj pojavi” kod izvesnih naroda da uvek traže više, komentarisao je da Bugari ne čine izuzetak već su u tom pogledu “oličena nenasitost” (Ilić, 1908). A Vladan Đorđević je pisao o Bugarima kojima je posle Slivnice “toliko porasla kresta, da su odmah počeli buniti Makedoniju” (Đorđević, 1913).

Stojan Protić je zamerao “našoj braći Bugarima” što su “mnogo više šovinite no što bi trebalo i više no što se može složiti s bratskom solidarnošću između nas i njih”. Pokušavao je da razume tu “njihovu šovinističku crtu, koju je stvorila istorija”, pa je navodio dugo robovanje i strah od propasti, svest o potrebi narodnog jedinstva, dizanje ponosa pričama o sjajnoj prošlosti u čemu su, kako kaže, “bili vredni, revnosni, istrajni”. Ipak, primećivao je da ih je to “malko zanelo, pa su, možda pod utiscima sjajnih momenata svoje prošlosti, počeli neopravdano tražiti Bugare i onde gde ih nema”. Protić im je predlagao da hladnije i naučnije raspravljaju etnografska i istorijska pitanja priznajući da je bilo sličnih grešaka i sa srpske strane, ali su to bili “samo jedinički izuzeci, a u celini mi patimo od sa svim protivne bolesti onoj koja se viđa u naše braće Bugara” (Protić, 1912).

U budućoj zajedničkoj državi u koju će, po Dimitriju Mitrinoviću, ući i Bugari, “varvarsko neslovenstvo, azijska zemljanost, neblagorodnost i materijalnost bugarskog plemena” moraće da se “salomi u temeljima, i kulturno i junačno Jugoslovenstvo moraće da vlada varvarskim i tatarskim – strašna je spojenost – delom Jugoslovenstva: Jugoslovenski elemenat Bugarski moraće da bude iz osnova prerađen i iz dubina oblagorođen i apsorbovan životno sav od stihijski prema njemu jake kulture i države Srbohrvata i Slovenaca” (Mitrinović, 1913). I Andonović je razvijao tezu o “bugarskoj neprevarenoj mladosti i olako dobijenoj državi” odgovornim za oholi ton u pitanju Makedonije, u koju su Bugari uneli “netrpeljivost i isključivost” i počeli “ubijati našu mirnu, vrednu, ali nesrećnu braću, samo ako se ne izjasne da su Bugari”